

EUSKAL PIZKUNDEA

Euskal Pizkundea 1875. urtean sortu zen mugimendu politiko eta kultural euskaltzalea da. Mugimendu sozial eta kultural horrek euskararen, tradizioen eta euskal identitatearen beste adierazpide batzuen biziraupena zaindu eta sustatu nahi zuen.

EGILEA

BEÑAT OLANO DUQUE
Ph.D. Graduate Student in the Center for Basque Studies of
the University of Nevada Reno

ZUZENDARIA

XABIER IRUJO, Ph.D.
Director of Center for Basque Studies; Professor

ERREPRESIOA

Frantziako Iraultzatik, euskaldunek zapalkuntzari aurre egin behar izan zioten, beren identitate bakarra ezabatzeko ahalegin basatiak eginez, batez ere frantziar eta espainiar estatuen esku. Errepresio hau ez zen soilik politikoa, genozidioa baizik. Euskara debekatu egin zen, tradizioak ezabatu, eta ahalegin guztiak egin ziren euskaldunak ahanzturan barneratzeko.

ERANTZUNA

Hala ere, eraso gupidagabe horiek gorabehera, euskaldunek beren izpiritua gordetzeko borrokatu dute. Haien istorioa desafio, erresistentzia eta bizirauteko borondate hautsiezina da.

Zapalkuntza horren aurrean, 1875ean euskal mugimendu errenazentista (Eusko Pizkundea) sortu zen. Bepizte sozial eta kultural indartsu horrek mehatxatuta zeuden euskal hizkuntza, tradizioak eta identitatea babestea eta suspertzea zuen helburu. Itxaropenaren eta erresistentziaren itsasargi bihurtu zen, euskal herriaren arima bera zaintzeko erabaki kolektiboa piztuz. Mugimendu horren bidez, euskaldunak borrokatu ziren ez bakarrik bizirik irauteko, baizik eta aurrera egiteko, beren ondare aberatsak hurrengo belaunaldietan iraun zezan.

NOLA GERTATU ZEN PIZKUNDEA

Eremu politikoan, euskal nazionalismoa gorpuzten hasi zen, eta kulturalki, berriz, euskal tradizioen errebalorizazio handia gertatu zen. Bepizkunde horrekin batera, musika ere euskal nortasunaren bizi-adierazgarritzat hartzen zen. Bepizte kultural horren alde egiteko, José Manterola, Resurrección M. Azkue eta Aita Donostiak euskal kantutegi herrikoiak bildu zituzten. Haien ahaleginari esker, galtzeko zorian zegoen musika zehatz-mehatz berreskuratu, transkribatu eta kontserbatu zen.

Garai hartan musika-konposizio ugari sortu ziren. Euskaraz egindako lehen operak Jesus Guridik (Mirentxu, Amaya, El Caserío) eta Jose M. Usandizagak (Mendi-Mendiyen) konposatu zituzten, eta lorpen kultural garrantzitsua izan zen.

Mugimendu honen funtsezko gertakarietako bat Antton D 'Abbadieren "Euskal Lore Jokoak" (Euskal Lore Jokoak) sortzea izan zen. Lore Jokoak Euskal Errenazimenturako plataforma nagusi bihurtu ziren berehala, euskal hizkuntza, musika eta kultur harrotasuna ospatzeko gune bat eskainiz.

Errepresioaren aurka agertu zen, beraz, Euskal Herriaren espiritu sortzailea sustatuz eta mantenduz, bere identitate eta ondare sentimendua indartuz, kultura suspertzen eta erresistitzen ari zen garai batean.

RAMIRO ARRUE (1892-1971) LE VIOLONISTE SUR UN TONNEAU OU FÊTE DE VILLAGE GOUACHE [THE FIDDLER ON A BARREL OR VILLAGE FETE GOUACHE]
SOURCE: FORMER RAMON AND MANUEL DE LA SOTA COLLECTION, BY DESCENT. REPRODUCED IN OLIVIER RIBETON

HELBURUAK

- Euskal Pizkundearen prozesu historikoa arakatzeko du, 1875etik 1936ra izandako sorrera eta garapena arakatzeko, eta euskal musikari egindako ekarpenak aztertzen ditu.
- Euskal Pizkundeak aldi honetan musikariaren sormen lanetan izan duen eragina aztertzea.
- Garai honetako funtsezko musika-aldiak, -adierazpenak eta -eragin handiko euskal musikariak identifikatzea, eta paisaia kulturalari egiten dizkieten ekarpenak eztabaidatzea.
- Musikak euskal kultura-nortasuna zaintzeko eta indartzeko duen zeregina ulertzea.
- Errepresioak eta bazterketak euskal musikaren hedapenean, garapenean eta bilakaeran duen eragina kritikoki ebaluatzea.

EUSKAL PIZKUNDEAREN EMAITZAK

- Mugimenduak euskararen ikasketa filologiko eta gramatikalak bultzatu zituen, eta euskararen erabilera bultzatzeko eta sustatzeko ahaleginak asko zabaldu ziren.
- Euskal musikaren, literaturaren eta arte plastikoaren balioa indartu zen, eta, ondorioz, garatu egin zen, euskal instrumentu tradizionalak jotzeko moduan aldaketak sartuz.
- Euskal nortasuna eta bepizte politikoa nabarmen indartu ziren aldi horretan.

ONDORIOAK

Ikerketa honek euskal gizarte modernoaren sorrera ulertzeko ahalmena du. Euskal Pizkundea bezalako mugimendu historikoak eta horiek adierazpen kulturaletan duen eragina aztertzea, musika kasu, funtsezkoa da ulertzeko nola eboluzionatu duen euskal identitateak zoritxarrean. Dinamika horiek aztertuz, mundu osoko gizarteek beren ondare kulturala nola kontserbatzen, eraldatzen eta mantentzen duten jakingo dugu, erresistentzia kultural baketsua zein den erakutsiz.

KAPEROTXI, MAURICIO FLORES (1901-1997)
"CABEZA DE VASCO (BASQUE HEAD).
SOURCE: ARTEPRECIOS.COM

ERREFERENTZIAK

- "Euskal Pizkundea - Literatura Terminoen Hiztegia." 2022. Euskaltzaindia.eus. 2022. https://www.euskaltzaindia.eus/index.php?option=com_xslt&view=frontpage&layout=lth_detail&Itemid=474&search=euskal+pizkundea.
- Louis, Jean. 1997. "Lore Jokoen Ingurumenaz." Bat: Soziolinguistika Aldizkaria, no. 25 (January): 65-75.
- Urquizu, Patricio. 1992. "Antoine D'Abbadie Y El Resurgir Literario Vasco En La Segunda Mitad Del Siglo XIX." Revista de Lenguas Y Literaturas Catalana Gallega Y Vasca 2 (0). <https://doi.org/10.5944/rllcgv.vol.2.1992.5691>.
- Watson, Cameron. 2003. Modern Basque History : Eighteenth Century to the Present. Reno: Center For Basque Studies, University Of Nevada.
- Josu Okinena. 2021. The History of Basque Music. Basque.